

KULTTUURI- JA VAPAA-AJAN PALVELUVERKKOSELVITYS

Yleistä

Kulttuuri- ja vapaa-ajan vastualueen palvelut sisältävät kirjastopalvelut, kulttuuripalvelut, nuorisopalvelut, liikuntapalvelut sekä Koillis-Lapin musiikkiopiston ja Kemijärven kansalaisopiston.

Palvelut ovat pääosin ei-lakisääteisiä. Vastualueen toimintaa säätelee moni laki. Niistä voidaan todeta esimerkiksi, että kunnan on tuotettava liikuntapalveluja asukkailleen, mutta sitä ei määrätä, miten se on tuotettava. Kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut kuitenkin luovat kuntalaisille monipuolisia hyvinvointia lisääviä palveluja ja vähentää esim. sosiaali- ja terveyspalvelujen menoja.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin laitettu euro tuo takaisin kolmen - viiden euron säästöt (20.09.2018 Kansalaisopistojen liitto KoL). On laskettu myös, että yksi syrjäytynyt nuori tulee maksamaan yhteiskunnalle 28 000 e/vuosi, 40 ikävuoteen mennessä jopa 1,2 miljoonaa euroa. Laajat kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut lisäävät myös osaltaan Kemijärven houkuttelevuutta asuinkuntana.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelujen merkitys on kasvanut, kun valtakunnassa on ryhdytty korostamaan kuntalaisten hyvinvoinnin ja ennaltaehkäisevän toiminnan merkitystä mm. sosiaali- ja terveysmenojen hillitsemisessä ja kunnan elinvoiman kehittämisessä. Hyvinvoinnin edistämisessä on korostettu 3. sektorin merkitystä ja hyödyntämistä, mikä voisi olla ko. palvelujen vastuulla jatkossa, mikäli SOTE-uudistus toteutuu.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan vastualueen tulot koostuvat valtionosuudesta, valtionavustuksista ja asiakastuloista. Valtionosuutta maksetaan asukaslukupohjaisesti tai opetustuntipohjaisesti. Valtionavustukset ovat erikseen haettavaa rahoitusta esimerkiksi hankkeiden kustannuksiin. Asiakastuloja kertyy mm. uimahallin käyttömaksuista, kurssimaksuista ja lukuvuosimaksuista. Toimintatuotot olivat vuonna 2017: kirjasto 10 916 €, kulttuuripalvelut 24 699 €, liikuntapalvelut uimahallin osalta 172 153 € ja liikuntahallin osalta 27 739 €, nuorisopalvelut 54 155 €. Kansalaisopiston toimintatuotot olivat 2017 (kolmen kunnan yht. luvut) 180 267 € ja valtionosuus 282 921 €. Musiikkiopiston toimintatuotot olivat 2017 (4 kunnan yht. luvut): lukukausimaksuja 71 235 € ja valtionosuus 439 224 € (57 %), joka jaetaan opetustuntien suhteessa kunnille.

Vastualueen menoista valtaosa koostuu henkilöstömenoista ja pääoma- ja hoitomenovuokrista. Henkilöstömenot v. 2017 olivat 1 810 146 € ja kiinteistökustannukset 1 527 803 €.

Kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut on kaupungin kokonaisbudjetista 6,03 % vuoden 2017 tilipäätöksen mukaan.

Talouden tasapainottamisen keinot

Henkilöstö

Kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden taloutta on tasapainotettu henkilöstöä vähentämällä ja työtehtäviä yhdistämällä. Viime vuosina kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluista eläköityneiden tehtävät on hoidettu sisäisin järjestelyin (- 3 henkilötyövuotta). Liikuntasihteerin ja uinninvalvojan eläköityessä tehtäviä yhdisteltiin ja tilalle palkattiin liikunnanohjaaja. Kulttuuripalveluista vahtimestarin eläköityessä tilalle ei ole palkattu uutta työntekijää. Kirjastonhoitajan eläköityessä syksyllä 2016 tilalle ei myöskään palkattu uutta työntekijää.

Henkilöstömenot ovat kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa isoin menoerä, mutta toimintaa ei voida järjestää ilman henkilöstöä (kansalaisopisto 14 htv, musiikkiopisto 11,7 htv, kirjasto 6,5 htv, kulttuuri 2 htv, liikunta 4 htv ja nuorisotoiminta 3 htv + hankerahoituksen tuella 0,5 htv, yhteensä 40,7 htv). Kansalais- ja musiikkiopiston opettajien palkkakustannukset jakaantuvat yhteistyökuntien kesken.

Kansalaisopiston rehtorin virka on päätetty täyttää sisäisellä siirrolla. Virkaan sisällytetään jatkossa vastuualueen esimiehen tehtävät, kirjaston johtamisen tehtävät sekä aikaisemmin nuorisosihteerin hoitamat esimiestehtävät. Rehtorin työtehtäviin sisältyy myös hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden koordinoimista ja työnjaosta päättämistä.

Kirjastossa kirjastonhoitajan nimeke on muutettu 1.12.2018 alkaen johtavaksi kirjastonhoitajaksi. Kirjaston johtamisen tehtävät sisällytetään kansalaisopiston rehtorin tehtäviin. Kirjastonhoitajan paikka (johtavan kirjastonhoitajan tilalle) on täyttämättä (tilanne 4.12.2018). Jos paikkaa ei täytetä, tulee se vaikuttamaan kirjaston aukioloaikoihin supistavasti vuonna 2019.

Nuorisopalveluissa viranhaltija jää eläkkeelle 1.10.2019 alkaen, tilalle esitetään palkattavaksi nuorisotoiminnan ja vapaa-ajanohjaaja. Nuorisosihteerin työtehtäviä jaetaan nuorisopalvelujen henkilöstön kesken ja toimenkuvat tarkistetaan. Esimiestehtävät siirtyvät vastuualueen esimiehelle.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden palvelutarjontaa on vähennetty ja toimintaa tehostettu henkilöstöjärjestelyillä. Musiikkiopistossa ja kansalaisopistossa mahdollinen henkilöstömäärän supistaminen ja sitä myöten tuntien vähentäminen vähentää myös opetustuntikohtaista valtionavustusta.

Tilat

Kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelujen tilojen käyttöastetta on nostettu mainostamalla ja tarjoamalla tiloja ulkopuolisten käyttöön. Yhteistyötä tiivistetään edelleen mm. yhteisten tilojen käytöllä.

Kansalaisopisto hakee uusia ajanmukaisia ja kustannustehokkaita opetustiloja Vapaudenkatu 8:n kellarin toimitiloille. Toimitiloista puuttuu luonnonvalo ja ilmanvaihto ei aina ole riittävä (vuokra 43.000 €/2018). Yhtenä mahdollisuutena on tarkasteltu Taiteilijaresidenssin käyttömahdollisuutta taideaineiden ja kivenhionnan uutena toimipaikkana.

Kansalaisopisto on kartoittanut tiloja myös yksityiseltä sektorilta, esim. Vapaudenkatu 8 kellarin kudonta- ja kädentaitojen käyttämät tilat voitaisiin siirtää yksityisen omistaan tiloihin huomattavalla vuokrasäästöllä (vuokra yksityisellä n. 17.000 €/vuosi).

Kansalaisopisto käyttää myös Sepänmäen koulun tiloja. Sepänmäen käyttöä arvioidaan perusopetuksen, vammaispalveluiden ja aikuisten psykososiaalisten sekä kansalaisopiston tarpeista. Tilat voisivat mahdollistaa myös 3. sektorin toiminnan. Tällöin voitaisiin luopua nykyisistä Järjestökiehisen käyttämistä tiloista Särkikankaalla.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut ovat kiinteistöriippuvaista toimintaa. Tilavuokria on vaikea vähentää, mutta kustannustehokkuutta ja käyttöastetta pyritään nostamaan palveluja ja toimintoja yhdistämällä ja monipuolistamalla.

Muuta

Liikuntapalvelut: Säästöä tulisi, jos uimahalli olisi suljettuna heinä – elokuun ajan, 20 000 – 22 000 euroa.

Kirjastopalvelut: kirjastoauto Kyläluuta ajaa kahden viikon jaksossa kahdeksaa eri reittiä. Kirjastossa säästöä syntyisi 1) kirjastoauto kävisi reitillä vain kerran kuukaudessa. Säästöä syntyisi polttoainekuluissa. 2) auto ei liikkuisi kesä-, heinä- ja elokuussa. Näinä kuukausina auto voitaisiin laittaa seisontavakuutukseen, vakuutuskuluissa tulisi säästöä jonkin verran. Kirjastoautovirkailijan vapautuneen työpanoksen voisi käyttää kirjastossa. Tämä helpottaisi vuosilomien ym. vapaiden järjestelyä. Kirjastonhoitajan täyttölupaa ei saatu (KH 26.11.2018). Jos täyttölupaa ei saada, kirjastoa ei voida pitää auki 6 päivää viikossa. Lauantai on lyhyin aukiolopäivä; se olisi luontevin kiinniolopäivä. Kirjaston lainaus/palautusautomaatti on lisännyt henkilökunnan mahdollisuutta osallistavan kirjastopalvelujen hoitoon. Se ei ole vähentänyt kirjastohenkilökunnan tarvetta.

Hankerahoitus on tärkeä tulonlähde kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluissa. Asiakasmaksuja tarkistetaan vuosittain. Toisaalta asiakasmaksuja nostaminen ei aina lisää tuloja, sillä osallistujamäärä voi vähentyä. Asiakasmaksuja on kuitenkin nostettava säännöllisesti, jolloin vältetään ns. tasokorotukselta. Uusien tietojärjestelmien käyttöönotto esim. asiakashallintaan ja laskutukseen vähentää toimistokuluja ja tehostaa tulojen saantia ja helpottaa asiakkaiden yhteydenottoa palvelujen tarjoajien kanssa.

Nykytilan kuvaus

Kemijärven kansalaisopisto

Yleistä

Kemijärven kansalaisopisto on kunnallista palvelua toteuttava, valtion avustusta saava, vapaan sivistystyön aikuisoppilaitos, joka tarjoaa kuntalaisille tietoja, taitoja ja virikkeitä yksilön omaehtoiseen persoonallisuuden kehittämiseen ja toimimiseen yhteiskunnan jäsenenä. Kansalaisopisto toteuttaa myös taiteen perusopetusta, tarvittaessa avoimen yliopiston ja ammattikorkeakoulun opetusta, hanketoimintaa, rajoitetusti maksupalvelukoulutusta sekä kaupungin sisäistä koulutusta. Kansalaisopiston toiminta-alue on Kemijärven kaupunki sekä Pelkosenniemen ja Savukosken kunnat.

Toiminta

Vuonna 2017 toteutui yhteensä 7950 opetustuntia. Toteutuneita kursseja tai luentotilaisuuksia oli yhteensä 361. Kemijärvellä pidettiin 6155 opetustuntia 286 kurssilla, Pelkosenniellä 1283 opetustuntia 51 kurssilla ja Savukoskella 512 opetustuntia 24 kurssilla. Kemijärvellä taiteen perusopetuksessa toteutui 158 opetustuntia. Koko opiston kurssiopiskelijamäärä yhteensä 3878 oli keskimääräisellä tasolla, Pelkosenniellä opiskelijamäärät jopa nousivat. Kemijärvellä opiskeli 3246, Pelkosenniellä 413 ja Savukoskella 219. Rekisteröityjä opiskelijoita oli 1598 (henkilö kerran laskettuna), joista Kemijärvellä 1305, Pelkosenniellä 157 ja Savukoskella 121. Miesten osuus rekisteröidyistä netto-opiskelijoista oli 26 %. Vuoden 2018 toiminta jatkuu edellisen vuoden mittasuhteissa.

Opetussuunnitelman toteutuminen

Opetussuunnitelma toteutui pääpiirteittäin ennakoidusti v. 2017. Keskeisin aineryhmä oli käden taidot (3179 opetustuntia / 759 opiskelijaa), sitten liikunta ja urheilu (1718 / 1573), kuvataiteet (1072 / 331), musiikki (692 / 257), kielet (311 / 149), esittävä taide ja kirjallisuus (348 / 83), tietotekniikka (158 / 110), psykologia ja kasvatustieteet (22/20). Vuoden 2017 toteutuneiden kurssien mukaan on suunniteltu myös kuluvaan lukuvuotta. Syksyllä 2018 aloitettiin uusina liikuntakursseina lapsille ja perheille tarjotut kurssit, jotka saivat heti suuren suosion. Viisi perhettä lapsineen osallistuu perheliikuntakurssille. Perhetoimintaa kehitetään jatkossakin.

Ikäihmisille ja erityisryhmille suunnattuun koulutustarjontaan kiinnitettiin edelleen erityistä huomiota, josta esimerkkeinä Kemijärvellä kurssit kehitysvammaisten, palvelukeskusten sekä laitoshoidon asiakkaille. Yhteistyötä vammaispalvelun kanssa lisätään. Hyvinvointia ja terveyttä painotettiin myös opetustarjonnassa, esimerkkinä Sydän tekee hyvää -kampanja.

Hankkeet

Kansalaisopisto hakee aktiivisesti hankeavustuksia. Viimeisin saatu avustus on opintoseteliavustus 3750 €, jonka kohderyhmänä ovat eläkeläiset, yli 63-vuotiaat, työttömät, alhaisen pohjakoulutuksen omaavat, maahanmuuttajat ja oppimisvaikeuksia kokevat. Lapin opistopiirin kanssa käynnistyy kaksivuotinen yhteishanke aikuisten perustaitojen ja digitaalisten taitojen vahvistamiseen. Vuodelle 2019-2020 kansalaisopistolla on jälleen mahdollisuus hakea Kansalaisopiston omaan laatu- ja kehittämishankkeeseen erityisavustusta opetushallitukselta.

Tapahtumat

Kansalaisopisto näkösilä -päivät kevätnäyttelyn suosiosta kertoo kävijämäärä, joka on pysynyt yli 1000. Näkösilä -päivät järjestetään Kemijärven, Pelkosenniemen ja Savukosken osastojen yhteisenä tapahtumana. Tapahtumassa markkinoidaan jo tulevaa lukukautta. Lukuvuoden aikana eri opintoryhmät järjestävät lisäksi omia näyttelyitä, konsertteja ja näytöksiä. Yhteistyössä Kemijärven Sydänyhdistyksen, Kansalaisopistojen liiton sekä Rovaniemen terveydenhuollon opiskelijoiden kanssa tehdyn Sydän tekee hyvää terveystapahtumaan osallistui odotetusti hyvä määrä terveydestään kiinnostuneita.

Henkilöstö

Kansalaisopistolla oli päätoimista henkilökuntaa 4 henkilöä, joista toimistotyöntekijät (1,5) toimivat hallinto-osaston alaisuudessa. Tuntiopettajia ja luennoitsijoita on yhteensä 94. Tuntiopettajien tunnit mukaan lukien ja henkilötyövuosiksi muutettuna opistossa työskentelee yhteensä noin 14 työntekijää.

Talous

Varsinaisen toiminnan valtionosuutta saatiin 6273 opetustuntiin 282 921 €. Asukasmäärään suhteutettuna opetusta toteutettiin eniten Pelkosenniellä. Vuoden 2017 laskettu tunti hinta oli 23,38 €/h, toimintakate suhteessa asukkaisiin oli 40 € (ilman valtionosuutta). Kun toimintakate lasketaan valtionosuus mukaan luettuna, niin kustannus on 11,11 €/as.

Yhteistyö

Kurssisuunnittelussa ja –toteutuksessa tehdään yhteistyötä alueen eri yhdistysten, kylätoimikuntien ja yhteistyökumppaneiden kanssa (esim. Kemijärven Sydänyhdistys, Koillis-Lapin Mielenveysseura, SPR, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Tunturila, Kemijärven taideyhdistys, Itä-Lapin työhönvalmennussäätiö, Taiteilijaresidenssi, eläkeläisyhdistykset ja kyläyhdistykset, Lapin opistopiiri, Kemijärven riistanhoitoyhdistys ry, Pelastustoimi, TE-keskus. Yhteistyö alueen oppilaitosten ja muun sivistystoimen kanssa (kuten musiikkiopisto, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja kirjastotoimet) on luontevaa ja toimivaa. Yhteistyötä on tehty ja tehdään myös eri hankkeiden kanssa.

Muuta

Opetusta annetaan n. 50 eri toimipaikassa. Pääosa opetustunneista on toimivilla kouluilla. Vapaudenkadun toimitalolla pidetään edelleen merkittävä määrä kädentaitojen kursseja. Vuokrattuja tiloja on joka kunnassa. Opintoryhmät jatkavat Kemijärvellä lakkautetuissa kouluissa Luusuassa, Pelkosenniemen ala- ja yläkoululla sekä Savukosken Martilla. Kurssitoimintaa toteutetaan kylissä, mikäli tilat ja opettaja saadaan järjestettyä kohtuullisin kustannuksin. Lakkautettujen koulujen lisäksi toimintaa järjestetään joka kunnassa kyläseurojen (esim. Juujärvi, Joutsijärvi, Kairala ja Tanhua), taloyhtiöiden yms. tai yksityisten tiloissa.

Uusi tutkimus osoittaa: kansalaisopisto-opiskelulla positiivisia vaikutuksia sekä yksilölle että yhteiskunnalle. Tiedote. Julkaistu: 20.09.2018 Kansalaisopistojen liitto KoL.

Kansalaisopisto-opiskelulla on merkittäviä suoria ja välillisiä hyötyjä sekä yksilölle että yhteiskunnalle, selviää Kansalaisopistojen liiton tuoreesta tutkimuksesta *Kansalaisopiston aikuisopiskelijat luokkakuvassa: kansalaisopiston merkitys kuntalaisille ja kunnalle*. Sekä laadullinen että määrällinen aineisto vahvistavat jo aikaisemmissa tutkimuksissa saadut tulokset: kursseille osallistuminen tuottaa suurimmalle osalle vastaajista opittujen asioiden lisäksi merkittäviä laajempia hyötyjä, kuten hyvinvointia, itseluottamusta, uutta arkeen tai työhön liittyvää osaamista ja ystävyyssuhteita.

Vastaajat tunnistivat itsessään monenlaisia kansalaisopisto-opiskelun myötä syntyneitä muutoksia, jotka liittyvät mm. osaamiseen ja koulutuskokemuksiin, sosiaaliseen osallistumiseen ja suvaitsevaisuuteen sekä hyvinvointiin ja terveyskäyttäytymiseen. Kansalaisopistossa opiskelu on lisännyt selvästi opiskelijoiden arjen digitaitoja (38 % vastaajista), luottamusta omaan oppimiskykyynsä (92,6 %) sekä motivaatiota opiskella myös muualla kuin opistossa (75,7 %). Opiskelu on laajentanut vastaajien ystävä- ja kollegaverkostoja (87,0 %) sekä lisännyt tunnetta laajempaan yhteisöön kuulumisesta (79,2 %). Vaikka kyse on harrastustavoitteisesta opiskelusta, tunnisti moni myös työhön liittyviä hyötyjä, kuten ammatillisen osaamisen (47,6 %) ja työhön liittyvän tietotekniikan hallinnan (26,7 %) lisääntyneen.

Noin puolet vastaajista tunnisti erilaisia taloudellisia vaikutuksia, joita kursseille osallistuminen on tuottanut joko heille itselleen tai yhteiskunnalle. Vaikutukset näkyvät yksilön elämässä esimerkiksi lisätuloina tai säästöinä itse tehtyjen vaatteiden tai korjausten myötä.

Myös opiskelijoiden onnellisuuden tunne (84,1 % vastaajista) sekä pyrkimykset noudattaa terveitä elämäntapoja (64,4 %) ovat kansalaisopisto-opiskelun myötä kasvaneet. Kuntalaisen kohentunut hyvinvointi vähentää välillisesti kunnan sote-kustannuksia sekä heijastuu yhdessä työhyvinvoinnin lisääntymisen kanssa myös työtehon kasvuun (51,8 %).

– Päättäjät tarkastelevat koulutuksen merkitystä nykyään pääasiassa työelämän ja kilpailukyvyn näkökulmasta, joten myös kansalaisopistot ovat joutuneet puolustamaan olemassaoloaan ja merkitystään taloudellisilla argumenteilla, joita päättäjät ehkä helpommin kuuntelevat. Omaehtoisen opiskelun tuottamat hyvinvointihyödyt ja uusi osaaminen lisäävät varmasti suomalaisen työn kilpailukykyä ja tuottavuutta, puhumattakaan säästöistä sote-kuluissa. Tällainen kansalaisopiston sosiaalisen tuottavuuden arviointi on haastavaa, mutta tämä uusi tutkimus osoittaa ainakin sen, että opiskelu tuottaa myös taloudellisia vaikutuksia, kommentoi professori Manninen.

Tutkimuksen perusteella kansalaisopistolla on selvä yhteys kuntien hyvinvointitehtävään, sillä sekä yksilön että lähiyhteisön elämänlaadun paraneminen tekee kunnasta paremman paikan asua ja elää.

Kirjastopalvelut

Kemijärven kirjastopalvelupisteitä ovat pääkirjasto ja kirjastoauto Kyläluuta. Kirjaston tarjoamat verkkopalvelut (verkkokirjasto lapinkirjasto.finna.fi) ja kotiin lainattavat e-aineistot (sähköiset kirjat, äänikirjat, lehdet, musiikki ja opetustunnit) tuovat palvelut myös kotiin, ilman kirjastokäyntiä. Kemijärven kirjasto kuuluu Lapin kirjasto –ryhmään, jolla on yhteinen kirjastojärjestelmä ja verkkokirjasto ja johon kuuluu Lapin kaikki 21 kunnankirjastoa. Yhteinen järjestelmä tarkoittaa sitä, että yhdellä kortilla on ilmaiseksi käytössä kaikkien 21 kirjaston aineistot.

Erikoisaineistoa on Celia-kirjat (Mp3), jotka on tarkoitettu lukemisesteisille ihmisille. Uusi palvelumuoto on digituki, jossa asiakkaat voivat tulla omine laitteineen kirjastoon pienten ongelmiansa kanssa tai saada neuvontaa verkkopalvelujen käytössä (Valtionvarainministeriön ohjeistuksen mukaisesti). Kirjastoon on hankittu lainaus/palautusautomaatti ja joitakin digitointilaitteita hankerahoituksella.

Henkilökuntaa kirjastossa on 5 kokoaikaista ja yksi 50 %. Kirjastoautossa on virkailija/kuljettaja. Tällä henkilömäärällä kirjastoa pidetään talviaikaan avoinna 6 päivää viikossa kahdessa vuorossa (kesällä 5 päivää viikko). Lomien järjestäminen on hieman haasteellista ja muut poissaolot aiheuttavat vajetta henkilökunnassa, kun sijaisia ei saa palkata.

Kirjastolaissa (1492/2016) määrätään Yleisen kirjaston tehtävät: 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta; 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan; 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Kirjastossa on laajat aukioloajat ja mahdollisuus käyttää aineistoja verkon kautta (1), kokoelmaa ylläpidetään hankinnoilla ja poistoilla (2) ja kirjastossa vieraillee kirjailijoita sekä kokoelmaa esitellään näyttelyin ja vinkkauksin (3). Kirjasto tarjoaa digitukea laitteiden ja ohjelmien käytössä ja muutenkin on tietopalvelupiste (4). Koulutustilaa saa kemijärveläiset yhdistykset käyttöönsä

ilmaiseksi (5 ja 6). Kirjastossa pidetään näyttelyjä ja esim. kansalaisopisto on tilojemme ahkera käyttäjä.

Kirjastopalvelujen tilastointi on tarkkaa. Vuoden 2017 tilastojen mukaan Kemijärven kirjaston toimintakulut v. 2017 olivat 68,6 asukasta kohden, kun Lapissa se keskimäärin oli 64,8. Kirjastoaineistokulut olivat 5,77 asukasluvuun suhteutettuna, kun koko maassa luku on 6,70. Tilakustannukset ovat suuri menoerä kirjastolle: viime vuoden luku oli 16,3 (suht. as.lukuun) koko maan luvun ollessa 13,1. Lapissa Kemijärven kirjasto maksaa neljänneksi eniten tilastaan. Tuolla kirjastoon suunnatulla rahalla saisi ehkä pari uutuuskirjaa ostettua itselle, nyt on kirjastokortilla ilmaiseksi käytössä Kemijärven 62.816 erilaista yksikköä tai Lapin 1.680.000 yksikköä.

Tulevaisuudessa kirjasto pyrkii yhä enemmän olemaan läsnä ihmisen jokaisessa ikävaiheessa: vauvana satutunnit, lapsena koulun kirjastokäynnit, nuorena opiskelijana opiskelupaikkana ja opintoaineiston lainauspaikkana, työikäisille harrastus- ja kokemuspaikka ja eläkeläisille tuki palveluihin. Kokous- ja näyttelytilat ovat kaikkien käytettävissä. Koulutettu ja innostunut henkilökunta neuvoo ja opastaa kaikkia asiakkaita kirjaston monipuolisten aineistojen ja palvelujen pariin.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelut tuottaa kulttuuripalveluja Kemijärven kaupungille yhteistyössä eri tahojen kanssa ja tukee kulttuurityötä tekeviä yhdistyksiä.

Henkilökuntaa kulttuuripalveluissa on kulttuuriohjaaja ja vahtimestari/videopajan ohjaaja, joiden kesken jaettiin 1.10.2018 eläköityneen työntekijän tehtävät.

Vuoden 2018 kulttuuriavustuksiin oli käytettävissä 14 000 €, josta Kemijärven Kotikiekerö ry:n osuus 8.000 € myönnettiin kotiseutumuseon käyttökuluihin. Loput budjetoidusta summasta eli 6 000 € jaettiin kohdeavustuksina yhdistyksille ja yhteisöille. Vuoden 2017 kulttuuripalkinto 1 000 € myönnettiin puoliksi Ryhmä Neitilälle ja Kemppeatterille. Vuoden 2018 kulttuuripalkintoon voi jokainen kuntalainen tehdä esityksiä loka – marraskuun aikana. Itse palkinto jaetaan itsenäisyyspäivän juhlassa.

Kulttuuripalvelut järjestää kulttuuritapahtumia, joissa kulttuuripalvelut on joko tilaajana tai yhteistyökumppanina tarjoten tiloja ja muita palveluja mm. näyttämö - ja kuvaustekniikassa.

Kulttuurikeskuksen tilat, paikalliset näyttämötaiteen yhdistykset varaavat kulttuurikeskuksen tiloja ahkerasti harjoituksia ja esityksiä varten. Näyttelytilassa oli vuoden 2017 aikana 10 näyttelyä. Kahviota puolestaan varaavat järjestöt ja kaupungin yksiköt omia tilaisuuksiaan varten. Vuoden 2017 aikana tilavarauksia yhteensä kertyi 406, joista kulttuuritilaisuuksia oli 140. Kulttuurikeskuksessa oli kävijöitä vuoden 2017 aikana noin 28 000.

Kulttuurilla hyvinvointia kyliin –hanke 15.1. – 31.12.2018 on toteuttanut 13:sta eri kemijärveläisellä kylällä taide- ja kulttuuritapahtumia. Lisäksi toimintaa on järjestetty Sallassa ja Pelkosenniemellä. Kaikkiin hankkeen järjestämiin tapahtumiin on osallistunut n. 1 000 ihmistä. Hankkeella on ollut tilausta, se on otettu hyvin vastaa ja selvästi vastaavanlaista hanketoimintaa tarvitaan jatkossakin.

Liikuntapalvelut

Vähäinen liikunta on haitaksi ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille sekä taakka taloudelle. Säännöllinen liikunta parantaa terveyttä ja työkykyä sekä vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon kuluja. Liikunta ei ole pelkkä yksilön valinta. Kunta luo päätöksillään edellytyksiä tai esteitä liikuntaan, mihin tarvitaan päättäjiltä tahtoa ja aktiivisuutta (THL). Kuntien tehtävänä on yleisten edellytysten luominen liikunnalle; 1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen; 2) tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta; sekä 3) rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Kylpylä-uimahalli Poukaman kävijämäärä vuonna 2017 oli 71 522 kpl ja kasvoi 341 kerralla edellisvuoden käyntikertoihin nähden. Tämän vuoden kävijämäärä syyskuun lopussa on 44 920. Poukamassa järjestettiin kesäkuussa lapsille 8 uimakoulua. Uimakouluista 7 järjestettiin oman kaupungin nuorille sekä yksi Savukosken nuorille. Uimakouluissa opettajina toimivat liikunnan ohjaajan lisäksi kesäksi palkattuja opiskelijoita.

Kemijärven kaupungin alakoulun oppilaat osallistuvat edellisten vuosien tapaan uinnin opetukseen; 1-2 luokat 6 kertaa, 3-6 luokat 4 kertaa. Uinnin opetusta annetaan lisäksi Pelkosenniemen ja Savukosken oppilaille. Yläasteen ja lukion oppilaita opettavat liikunnanopettajat ja alakoulun oppilaita liikunnan ohjaaja.

Erityisryhmien liikunnanohjaajan ryhmäkuntoutuksista kertyi viime vuonna 6 003 käyntikertaa ja tämä vuosi näyttää samankaltaiselta. Pelkosenniemen ja Savukosken kunta ostavat asukkaalleen erityisryhmien kuntoutusta kerran viikossa tammi-toukokuun ja syys-joulukuun aikana edellisvuosien mukaisesti.

Liikuntahalli monipuolisena urheilu- ja kuntoilupaikkana on avoinna yleisölle, kouluille sekä vuoron varanneille yhteisöille viitenä päivänä viikossa ma - pe klo 8-21. Viikonloppuisin hallia käyttävät muutamat urheiluseurat ja erillistapahtumat. Halli oli suljettuna yleiseltä käytöltä kesäkuun lopusta syyskuun alkupuolelle. Liikuntahalliin asennettiin viime lokakuussa 2017 kävijälaskuri, joten luvut aiempiin vuosiin eivät ole verrannollisia. Vuoroja on kuitenkin varattu edellisten vuosien tapaan ja kävijälaskurin lukema syyskuun viimeinen päivä näyttää 29 499 kävijää.

Muut toiminta, urheiluseurojen perusavustusta sai 11 seuraa yht. 10 000 €. Kemijärven Jäähalli Oy:lle myönnettiin toiminta-avustusta 130 000 €. Liikuntahallin iltavalvontapalvelu ma-pe klo 16-21.15 ostettiin edellisvuosien tapaan kemijärveläisiltä urheiluseuroilta 10 €:n tuntihintaan. Valvontaan osallistui kuusi urheiluseuraa.

Koillis-Lapin musiikkiopisto

Koillis-Lapin musiikkiopisto on yleissivistäviin oppilaitoksiin kuuluva musiikkioppilaitos, joka järjestää taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta musiikissa ja tanssissa. Opetuksen tavoitteena on kehittää valmiuksia luovaan ja monipuoliseen musiikin harrastamiseen ja esittämiseen ja antaa valmiudet alan ammatti- ja korkeakouluopintoihin. Musiikkiopisto hyväksyttiin lakisääteisen valtiosuuden piiriin vuonna 1987. Opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämisluvan mukaisesti opetusta järjestetään Kemijärven kaupungissa

sekä Pelkosenniemen, Sallan ja Savukosken kunnissa. Uusi kuntasopimus tuli voimaan 1.1.2014. Kunnalle maksetaan Taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista valtionosuutta. Valtionosuus maksetaan opetustuntia kohden lasketun yksikköhinnan perusteella. Tästä summasta kunnalle maksetaan 57 %. Kunnan rahoitusosuus ja opetuksen toteuttaminen vähintään vahvistettujen opetustuntien laajuudessa on edellytys valtionosuuden myöntämiselle.

Opetustuntikohtainen valtionosuus jaetaan pidettyjen opetustuntien mukaisessa suhteessa kunkin kunnan kesken. Kunkin sopijakunnan alueella tapahtuvan toiminnan nettokäyttömenot maksaa kyseinen kunta Kemijärven kaupungille. Muut kunnat osallistuvat opetushenkilökunnan, rehtorin ja toimistosihteerin palkkoihin. Hallinnon tilat on myös jyvitetty kuntien kesken.

Vuoden 2017 aikana annettiin musiikkiopiston perus- ja opistotasolla, musiikin varhaiskasvatuksessa ja tanssissa yhteensä 9 420 tuntia opetusta; edellistä vuotta selvästi enemmän. Kemijärvellä opetustunteja toteutui 6464, Pelkosenniemellä 668, Sallassa 1672 ja Savukoskella 616 tuntia. Tuntimäärän toteutumiseen ovat vaikuttaneet taloudelliset tekijät, oppilaaksi pyrkineiden määrä sekä opetushenkilöstön saatavuus. Opiston oppilasmäärä oli 333. Musiikin perus - ja opistotasolla opiskelijoita 231, musiikkileikkikoulussa, tanssissa ja muissa opetusryhmissä 102. Kemijärvellä oppilaita oli 231, Pelkosenniemellä 27, Sallassa 57 ja Savukoskella 18.

Opetussuunnitelma

Opetushallitus päättää taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä opetussuunnitelman perusteissa. Uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2018. Opetusta annetaan opetussuunnitelman mukaisesti musiikkileikkikoulussa ja soitinvalmennuksessa, musiikin perus- ja opistotasolla solistisessa pääaineessa, tanssissa, musiikin perusteissa sekä yhteismusisoinnissa, kuten kuoroissa, puhallin- ja jousiyhtyeissä ja -orkestereissa sekä musiikkiteknologiassa. Esiintymis- ja kuuntelukasvatusta toteutetaan konserttien yhteydessä. Etäopetusta käytetään yleisissä aineissa. Opetustoiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota opetusohjelman ja -menetelmien monipuolisuuteen.

Soittimia on hankittu hankerahoitusten (yht. 21 500 €) ja Kemijärven Musiikkiryhdistys ry:n (400 €) avulla. Uudet oppimisympäristöt ja uudet pedagogiset menetelmät, monipuolisen soitinvalikoiman säilyttäminen, yhteismusisointi ja konserttitoiminta ovat tärkeitä painopistealueita opiston toiminnassa. Konsertteja ja tapahtumia oli vuoden 2017 aikana 87.

Kurssikorvaavuuksia toteutettiin yhteistyössä toiminta-alueen kuntien toisen asteen oppilaitosten kanssa: musiikkiopiston suoritukset korvaavat seutukunnan lukioiden musiikin kurseja.

Hankkeet

Musiikkiopisto toimii valtakunnallisessa ARTSEQUAL - tutkimushankkeessa, jonka tavoitteena on luoda uusia toimintatapoja ja kehittää taiteen perusopetuksen tasa-arvoa.

Kesäkuussa 2017 Opetushallitus myönsi rahoituksen kahteen uuteen hankkeeseen:

- 1) Lapin alueen jousiorkesterin perustamishankkeeseen 2017-2018 (yht. 9000 €), joka on kolmen musiikkiopiston yhteishanke, jota koordinoi Lapin musiikkiopisto. Hankerahoitus ja menot jaettiin kunkin opiston kesken tasan (Kemijärven osuus 1/3 tuloista ja menoista).
- 2) Etäopetuslaitteisto on uusittu hankerahalla (9000 €) syksyllä 2018. Etälaitteistoa käytetään pääasiassa yleisten aineiden ryhmäopetuksessa, erityisesti opistotasolla.

Kesäkuussa 2018 opetushallitus myönsi rahoituksen hankkeeseen Improvisaatio instrumenttipedagogiikassa (8000€). Hankkeen avulla täydennyskoulutetaan soitonopettajia oman instrumenttinsa improvisaatioissa sekä tarjotaan oppilaille mahdollisuus osallistua vierailevien improvisaatiokouluttajien lyhytkursseille ja hyödyntää ne valinnaisina opintoina.

Henkilöstö

Musiikkiopiston henkilöstön kokonaismäärä oli 25, josta päätoimisia oli 14 ja sivutoimisia 11, sisältäen virkavapaalla olevat sekä työsuhteensa vuoden aikana päättäneet. Henkilöstön määrä kokoaikaisiksi laskettuna oli 11,70 josta virkasuhteisia oli 6,55 ja tuntiopettajia 5,12. Kemijärven osuus on noin 7,99 ja yhteistyökuntien 3,67. Sivutoimisten tuntiopettajien tuntimäärä oli 26,30 % koko opiston opetustuntimäärästä. Musiikkiopiston rehtori on omalla osaamisellaan syventänyt pedagogista osaamista ja uuden teknologian hyödyntämistä opetustyössä, kouluttanut paikkakunnan opettajia ja ollut aktiivinen valtakunnallisesti uusien opetussuunnitelmien käyttöönotossa.

Valtionavustus jakaantui toteutuneiden opetustuntien mukaisessa suhteessa seuraavasti: Kemijärvi 301 395,19 euroa (68,62 %), Salla 77 962,18 euroa (17,75 %), Pelkosenniemi 31140,95 euroa (7,09 %) ja Savukoski 28 725,22 euroa (6,54 %). Yhteiset hallinnolliset menot jakautuvat samassa suhteessa. Muut tulot muodostuvat lukukausimaksuista, kuntaosuuksista ja hankerahoituksista. Kemijärven kaupungin kuntaosuus kaikista musiikkiopiston menoista on 211 653,09 euroa, josta sisäisten hoitomeno- ja pääomavuokrien osuus on 51 % (107 849,53 euroa).

Yhteistyö

Musiikkiopisto toimii hyvässä yhteistyössä toiminta-alueen kuntien hallinnon ja oppilaitosten kanssa. Musiikkiopisto tekee koulu- ja palvelutalovierailuja, soitinesittelyjä esikoululaisille ja tarjoaa musiikkiteknologiaopetusta seudun lukioihin. Musiikkiopisto järjestää esiintyjiä toiminta-alueensa kuntien ja järjestöjen tilaisuuksiin ja palvelutaloille. Musiikkiopisto tekee maakunnallista yhteistyötä muiden lapin musiikkiopistojen kanssa sekä Sodankylän Tanssi ry:n ja Lapin sotilassoittokunnan kanssa.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelujen toimintaan sisältyy: etsivä nuorisotyö, nuorisotilatoiminta, osallisuutta edistävä toiminta (nuorisovaltuusto), järjestötyö, kulttuurinen ja liikunnallinen nuorisotyö, leiri- ja retkitoiminta, nuorisotiedotus (vertaistiedottajat) sekä hanketyö. Ennaltaehkäisevä nuorisotyö kulkee mukana kaikessa nuorisopalvelujen toiminnassa. Toiminnan tavoitteena on osallistaminen ja osallisuuden vahvistaminen

Henkilöstö Nuorisopalveluissa on toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa 3 henkilöä; nuorisosihteeri (virka), nuoriso-ohjaaja ja erityisnuorisotyöntekijä (etsivä nuorisotyö). Hankerahoituksella, määräaikaisella 50 %:lla työajalla, etsivä nuorisotyöntekijä ja Liikuttaja tsemppaa liikkeelle –hanketyöntekijä. Oppisopimusopiskelija 1.8.2018 – 31.7.2020, vakuutusyhtiö osallistuu palkkauskustannuksiin. Nuorisosihteerin työnkuvaan on liitetty määräaikaisesti kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelujen vastuualueen esimiestehtävät.

Taloudellisuus, Kuntaliiton tekemässä kustannusrakennevertailussa (2016) Kemijärven nuorisopalvelut käytti toiminnan järjestämiseen 28 e/asukas. Lapin kuntien keskiarvo oli 35 e/as.

Etsivä nuorisotyö, ennaltaehkäisevän työn tarvetta, varsinkin lasten ja nuorten osalta on katsottu tarpeelliseksi lisätä ja nuorisopalveluissa/etsivässä nuorisotyössä tämä tarve on huomioitu jo vuoden 2017 aikana haetussa etsivän nuorisotyön erityisavustuksessa. Avustusmääräraha saatiin 2 kokoaikaisen etsivän nuorisotyöntekijän palkkauskuluihin 55 000 euroa vuodelle 2019 (lisäystä 0,5 htv vuoteen 2018).

Vuonna 2017 etsivä nuorisotyö tavoitti 73 nuorta, 13 – 29 –vuotiaita. Verkostoyhteistyö ja yhteiset toimintamallit mahdollistavat nopean avun saamisen nuorelle. Etsivän nuorisotyön järjestämä matalan kynnyksen kohtaamispaikka ”Cafe Cappuccino” 16 – 28 –vuotiaille kokoontuu nuorisotilalla tiistaisin klo 15 – 19 kouluvuoden aikana. Kävijöitä v. 2017 oli 378 (v. 2016 251). Uutena toimintana tarjotaan kouluille Nuuska – agentti toimintaa, joka on yksi uusi ennalta ehkäisevä työmuoto ala- ja yläkouluikäisille.

Nuorisotila ”Kämpä” on maksutta nuorten käytössä 5 iltana viikossa. Tilatoiminta on aina ohjattua/valvottua. Tavoitteena on, että iltaisin työvuorossa olisi aina kaksi työntekijää. Toimintaa tilalla järjestetään toiveiden mukaan ja yhteistyössä nuorten kanssa. Vuonna 2017 keskimäärin 27 kävijää /ilta. Heinäkuussa tila on suljettuna. Nuorisotiloja annetaan maksutta myös nuorisojärjestöjen ja nuorten toimintaryhmien käyttöön sekä harkinnan mukaan myös muille. Kämpällä järjestetään myös suurin osa nuorisopalvelujen lapsille ja nuorille suunnatuista tapahtumista ja leireistä. Ulkopuolista päiväkäyttöä tilalla on maanantaista – torstaihin.

Kulttuurista nuorisotyötä toteutetaan mm. leireillä teatterin, draaman, kädentaitojen ja sarjakuvien avulla. Leirit pitävät sisällään myös retkiä, liikuntaa, yhdessä tekemisen iloa ja sosiaalista vuorovaikutusta. **Uskalla sanoa ei –leirejä ja ryhmäyttämispäiviä** nuorisopalvelut ovat järjestämässä yhdessä koulujen kanssa. **Liikunnallista nuorisotyötä/salibandykerhotoiminta** järjestetään nuorisopalvelujen omana toimintana, aikaisemmin ostopalveluna Kemijärven Pallo 55 ry:ltä. Salibandykerhoihin ei ole osallistumismaksua.

Vuoden 2017 aikana järjestettiin **64 tapahtumapäivää** / tilaisuutta, nuorisopalvelujen omana toimintana tai yhteistyössä nuorten parissa toimivien tahojen kanssa.

Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista on säädetty kuntalain 26 §:ssä ja lasten ja nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta säädetään nuorisolain 8 §:ssä. Kemijärven **nuorisovaltuustossa** on edustus yksi jäsen/koulu. Nuorisovaltuusto tarjoaa Kemijärveläisille nuorille mahdollisuuden olla mukana kunnallisessa päätöksenteossa, edistää nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kannustaa nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin. Nuorisovaltuustosta on edustus hyvinvointi- ja teknisessä lautakunnassa puhe- ja läsnäolo-oikeudella. Nuorten ja päättäjien keskustelutilaisuus järjestettiin viimeksi viime keväänä ja siellä esille nousseiden ideoiden toteutumista seurataan nuorten ja päättäjien tapaamisissa.

Nuorisoyhdistysten ja nuorten toimintaryhmien toiminnan tukemiseksi nuorisopalvelujen talousarvioon on varattu 5 000 euron kohdeavustusmääräraha. Määräraha on haettavana ympäri vuoden.

Hankkeet, hankerahoituksella voidaan tukea lasten ja nuorten tasapuolisia osallistumismahdollisuuksia. Liikuttaja Tsemppaa liikkee –hanke (6 000€) 1.6. – 31.12.2018,

hankkeella haetaan uusia toimintamalleja lasten, nuorten ja perheiden liikuntaan. Lasten ja nuorten harrastoiminnan –hankkeella (6 600€) 1.6.2018 – 31.5.2019 järjestetään toimintaa alakouluikäisille koulujen loma-aikaan. Vuodelle 2019 etsivälle nuorisotyölle on saatu jo 55 000 euron erityisavustus, 2 htv palkkaukseen. Lappi nyt –nuorisotyön ytimessä –hankkeella kehitetään perusnuorisotyön menetelmiä yhdessä Lapin kuntien kanssa.